

ΔΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ • TREE OF THE YEAR 2018

Στεραζιά – Storax

Styrax officinalis L.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ,
ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ • ΤΜΗΜΑ ΔΑΣΩΝ

MINISTRY OF AGRICULTURE,
RURAL DEVELOPMENT AND
ENVIRONMENT • DEPARTMENT OF FORESTS

www.moa.gov.cy/forest

Η Στερατζιά (*Styrax officinalis*) ανήκει στην οικογένεια Στυρακίδες (*Styracaceae*). Η οικογένεια περιλαμβάνει 11 γένη και 180 είδη που έχουν εξάπλωση κυρίως στην ανατολική Ασία και στην Αμερική. Περιλαμβάνει φυτά ρητινοφόρα, αρωματικά, φαρμακευτικά και κοσμητικά. Στην Κύπρο και τη Μεσόγειο αντιπροσωπεύεται με ένα μόνο είδος, το *Styrax officinalis*.

Περιγραφή

Φυλλοβόλος θάμνος ή μικρό δέντρο, ύψους 2-6 m, με ανοικτή κόμη και τεφροκαστανό φλοιό. Φύλλα κατ' εναλλαγή απλά, πλατειά ωοειδή έως υποκυκλικά, 3-5 x 2-5 cm λειόχειλα, ανοιχτοπράσινα ή ωχροπράσινα, ελαφρά τριχωτά στην πάνω επιφάνεια με μίσχο 2-7mm. Άνθη σε επάκριους βότρες, ανά 2-7, λευκά, εύοσμα, στεφάνη με κοντό σωλήνα και 5-7 λοβούς, στήμονες 10-14. Ανθίζει τον Μάρτιο μέχρι τον Ιούνιο. Ο καρπός είναι σφαιρική δρύπη (στερακόμηλο), διαμέτρου 1-1,5cm με 1-2 στιλπνά, καστανά, λιθώδη σπέρματα που ωριμάζουν από τον Αύγουστο μέχρι τον Νοέμβριο.

Εξάπλωση - Ενδιαίτημα

Η στερατζιά είναι ιθαγενές είδος της Κύπρου που απαντά σποραδικά σε πολλές περιοχές: Ακάμας, Λάονα, Άγιος Νεόφυτος, Λυσός, Δρύμου, Παναγιά, Δάσος Πάφου, Σαλαμιού, Δάση Τροόδους, Αδελφοί, Λεμεσού, Μαχαιρά, Σταυροβουνίου, οροσειρά Πενταδακτύλου, Καρπασία σε υψόμετρο 0 - 1300 m. Επίσης, εξαπλώνεται και στις άλλες παραμεσόγειες χώρες από τη Γαλλία μέχρι την Παλαιστίνη.

Συμμετέχει σε διάφορους τύπους οικοτόπων όπως: 5330 (θερμο-μεσογειακοί και προελληνικοί θαμνώνες), 9290 (δάση κυπαρίσσου), 92C0 (παρόχθια δάση ανατολικής πλατάνου), 9320 (δάση ελιάς και χαρουπιάς), 9390 (θαμνώνες λατζιάς), 9540 (δάση τραχειάς πεύκης) και ως συνοδό είδος στον τύπο οικοτόπου 93Α0 Δασικές συστάδες της δρυός (*Quercus infectoria*) μαζί με τρεμιθιά, σφένδαμνο, περνιά, αρκολουβιά, μοσφιλιά, αντζουλλόβατο κ.ά.

Ιστορικά στοιχεία

Σύμφωνα με τη μυθολογία ο στύρακας (στερατζιά) κατάγεται από την Κρήτη. Οι αρχαίοι Έλληνες γνώριζαν τη ρητίνη την οποία χρησιμοποιούσαν από τότε για την κατασκευή αρωμάτων, ως θυμίαμα καθώς και για θεραπευτικούς σκοπούς.

Ο Θεόφραστος (327-287 π.Χ) αναφέρει μύρο παραγόμενο από τον στύρακα. Λέγεται πως όταν ο Μέγας Αλέξανδρος ήταν παιδί έβαζε πολύ θυμίαμα να καίει προς τιμή των θεών. Οι ιερείς του ζήτησαν να βάζει λιγότερο και του είπαν πως αν ποτέ κατακτήσει τους τόπους που το παράγουν μπορεί να καίει όσο θέλει. Έτσι ο Μέγας Αλέξανδρος όταν κατέκτησε την Ινδία απέστειλε στη Μακεδονία μεγάλο φορτίο με το θυμίαμα λέγοντας στους ιερείς πως τώρα μπορούν να καίνε όσο θέλουν γιατί οι τόποι αυτοί κατακτήθηκαν.

Ο Πλίνιος και ο Διοσκουρίδης αναφέρουν ότι η γόμα του στύρακα προέρχεται από τα δέντρα που φύονται στη Συρία και τις γύρω περιοχές.

Χρήσεις

Είναι είδος που μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ως καλλωπιστικό. Στην αρχιτεκτονική τοπίου

Χρήσεις

Είναι είδος που μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ως καλλωπιστικό. Στην αρχιτεκτονική τοπίου αποτελεί ένα δέντρο που προσφέρει χρώμα και σχήμα στον χώρο που θα φυτευτεί. Ιδιαίτερα την άνοιξη τα χρώματα των φύλλων και τα πολυάριθμα εύοσμα λουλούδια της προσδίδουν στη στερατζιά κοσμητική αξία.

Το ξύλο της είναι σκληρό και βαρύ και στο παρελθόν χρησιμοποιήθηκε πολύ για την κατασκευή βεργών από τους αγρότες. Για τις στυράκινες βουκέντρες λέγεται η πιο κάτω παροιμία: «Το ζευκάριν το καλόν θέλει τζιαι ζευκαλάτην, θέλει τζιαι βέρκαν στερατζιάν τζιαι παχουλλήν αγάπην»

Σύμφωνα με αναφορές οι καρποί του κοπανισμένοι έδιναν πολτό, γνωστό ως «τσούννα», που χρησιμοποιείτο ως ναρκωτικό για σύλληψη των χελιών στους ποταμούς της Μαραθάσας, του Λιβαδιού, στο Δάσος Πάφου και αλλού. Επίσης, οι καρποί κοπανισμένοι χρησιμοποιούντο για την καταπολέμηση των φθειρών της κεφαλής.

Σύμφωνα με τον Γεννάδιο από τη στερατζιά έβγαζαν αρωματική ρητίνη, την ονομαζόμενη στερακόπισσα, η οποία εκκρίνεται ύστερα από χάραξη του φλοιού ή μετά από πληγή που προκαλείται από κάποια έντομα ή με άλλο φυσικό τρόπο, και την χρησιμοποιούσαν για τον αρωματισμό και πιθανόν την προφύλαξη του ρουχισμού από επιβλαβή έντομα.

Στην κινεζική ιατρική η ρητίνη του δέντρου χρησιμοποιείται ως τονωτικό του κυκλοφοριακού συστήματος, στη δε αρωματοθεραπεία ως ηρεμιστικό.

Οι μοναχοί του Αγίου Όρους και άλλων μοναστηριών της Ελλάδας χρησιμοποιούν τη ρητίνη του στύρακα για την παρασκευή άριστης ποιότητας λιβανιού.

Πολλαπλασιασμός

Πολλαπλασιάζεται με σπόρο και χρειάζεται δύο χρόνια για να αποκτήσει διαστάσεις ώστε να μπορεί να μεταφυτευτεί. Η φυτρωτικότητα των σπερμάτων της είναι 75% περίπου. Διατίθεται στο φυτώριο του Τμήματος Δασών στα Πλατάνια.

Προστασία και διαχείριση

Η στερατζιά είναι σχετικά κοινό είδος σε αρκετές περιοχές του νησιού μας. Όπως αναφέρεται και πιο πάνω, αποτελεί συνοδό είδος σε αρκετούς τύπους οικοτόπων. Σημαντικό μέρος των εκτάσεων που καλύπτουν οι οικότοποι αυτοί έχει συμπεριληφθεί στο Δίκτυο Natura 2000, και η Κύπρος λαμβάνει όλα τα απαραίτητα διαχειριστικά και άλλα μέτρα για να τους διατηρεί σε ευνοϊκή κατάσταση διατήρησης (favourable conservation status).

Στον τόπο μας υπάρχουν μερικά αιωνόβια δένδρα στερατζιάς μεγάλων διαστάσεων και ηλικίας όπως η Στερατζιά της Παναγίας της Σαλαμιώτισσας, με περιφέρεια κορμού 1,95 m, ύψος 8 m και ηλικία πέραν των 170 χρόνων. Το δέντρο αυτό έχει κηρυχθεί προστατευόμενο στις 30 Ιανουαρίου 2004 με τον Περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμο, Διάταγμα Προστασίας Δέντρων δυνάμει του άρθρου 39 (1). Συντηρείται και προστατεύεται από το Τμήμα Δασών.

Για την υλοτομία της στερατζιάς απαιτείται άδεια από το Τμήμα Δασών όταν η έμφλοια διάμετρος του κορμού σε ύψος 130cm πάνω από το έδαφος είναι μεγαλύτερη από δεκαπέντε(15) cm.

Styrax officinalis, commonly called storax or snowbell bush, is a deciduous shrub or small tree, 2-6 m high, with sub-spherical crown and a smooth, grey bark. The leaves are alternate, simple, entire, broadly ovate to sub-orbicular, 3-5 x-5 cm, dull green and sparsely hairy above, densely pubescent below, petiole 2-7 mm. Flowers in terminal, lax, 2-7 flowered racemes, white, fragrant, corolla shortly tubed. It flowers from March to June. Fruit a globose drupe 1-1.5 cm across, with a fleshy pericarp and 1-2 brown, glossy, stony seeds, ripening from August to November.

It is indigenous in Cyprus, common locally in many areas like Akamas, Laona villages, Lysos, Agios Neofytos, Panagia, Salamiou, Pafos forest, Troodos and Adelfoi forests, Lemesos forest, Machairas and Stavrovouni forests, the Pentadaktylos mountain range and Karpasia from sea level up to 1300 m altitude. Widespread in the Mediterranean from France eastwards to Palestine.

A very ornamental shrub that has not been much used in Cyprus. Its wood is heavy and was in the past widely used by villagers to make sticks. The pulp of smashed fruits, known locally as “tsounna”, has been used as a narcotic substance for trapping eels in the streams of Marathasa, Livadi and elsewhere. It was also used to kill hair lice.

By crushing the bark a resinous substance was collected and used to scent clothing. The resin of storax is mentioned by Dioscorides. Propagated easily by seed.

Γ.Τ.Π./Ρ.Ι.Ο. 128/2017 – 5.000

Εκδόθηκε από το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών
Published by the Press and Information Office

Εκτύπωση: Τυπογραφείο Κυπριακής Δημοκρατίας
Printed by the Government Printing Office